

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Медичний інститут

Кафедра нейрохірургії та неврології з курсами психіатрії, наркології, медичної психології, професійних хвороб

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Другий рівень
Спеціальність: освітня програма	222 Медицина: Медицина, 221 Стоматологія: Стоматологія, 228 Педіатрія: Педіатрія

Затверджено рішенням Ради з якості

_____
Протокол від _____ № _____

Голова Ради з якості

_____
Прімова Людмила
Олександрівна

ДАНІ ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Мудренко Ірина Григорівна

Рецензування робочої навчальної програми	<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/>
Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Стоматологія	Протокол від _____ № _____ Керівник РПГ (гарант програми) _____ Лахтін Юрій Володимирович
Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Медицина	Протокол від _____ № _____ Керівник РПГ (гарант програми) _____ Приступа Людмила Никодимівна
Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Педіатрія	Протокол від _____ № _____ Керівник РПГ (гарант програми) _____ Сміян Олександр Іванович
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра нейрохірургії та неврології з курсами психіатрії, наркології, медичної психології, професійних хвороб	Протокол від _____ № _____ Завідувач кафедри _____ Потапов Олександр Олександрович

Дані про перегляд робочої програми:

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	№ додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено			
		Дата та номер протоколу засідання засіданні РПГ	Підпис керівника КРП (гаранта освітньої програми)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Медична психологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Медичний інститут. Кафедра нейрохірургії та неврології з курсами психіатрії, наркології, медичної психології, професійних хвороб
Розробник(и)	Мудренко Ірина Григорівна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	18 тижнів протягом 5-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 36 год. становить контактна робота з викладачем (36 годин практичних занять), 114 - самостійна робота студентів.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітніх програм "Стоматологія", "Медицина", "Педіатрія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Головною метою навчальної дисципліни є досягнення студентами сучасних знань та професійних вмінь з медичної психології необхідних для патопсихологічної діагностики стану психічних функцій людини та психокорекційної роботи, розв'язання складних задач в сфері охорони здоров'я, проведення дослідницької та інноваційної діяльності відповідно до принципів біоетики та академічної доброчесності.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Тема 1 Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна і медична наука. Теоретичні і методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль клінічного психолога та лікаря - медичного психолога у діагностичному, лікувальному і реабілітаційному процесах. Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, спрямована психологічна бесіда. Психолого-діагностичні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культуральних особливостей пацієнтів. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ.

Тема 2 Тема 2 Психологія пізнавальних психічних процесів

Поняття про увагу як особливу форму психічної активності. Фізіологічна основа уваги. Класифікація видів уваги. Характеристика основних властивостей уваги. Індивідуальні відмінності уваги. Неуважність та її причини. Значення уваги в професійній діяльності лікаря. Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості. Класифікація і різновиди відчуттів. Больові відчуття. Індивідуальні відмінності відчуттів, їх діагностика. Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Характеристика основних властивостей сприймання. Види сприймання. Індивідуальні відмінності сприймання, їх діагностика. Відчуття та сприймання в професійній діяльності лікаря. Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження, умови збереження інформації. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні відмінності пам'яті, їх діагностика та розвиток. Пам'ять в професійній діяльності лікаря. Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням. Соціальна природа мислення. Основні теорії мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач.

Тема 3 Тема 3 Психологія емоційно-вольової сфери

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. Вищі почуття. Основні параметри емоційного процесу. Емоції і здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта в процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості. Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну та мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення в професійній діяльності.

Тема 4 Тема 4 Стан психічних функцій і хвороба

Пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес. Вплив порушень мови на лікувальний процес: дизартрія, заїкуватість, мутизм. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідреагованих емоцій та ауторелаксація. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астенія). Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія без свідомого (індивідуальне підсвідоме «Ід» за З.Фрейдом, колективне підсвідоме «архетипи» за К.Г.Юнгом). Психодинамічний підхід у медицині. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 5 Тема 5 Психологія індивідуальних відмінностей.

Поняття про темперамент, його роль у психічній діяльності та поведінці. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту. Теорії темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика. Врахування особливостей темпераменту пацієнта в професійній діяльності лікаря. Поняття про характер, його зв'язок із темпераментом. Фізіологічні основи характеру. Структура характеру. Класифікація рис характеру. Типове та індивідуальне в характері. Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості за К.Леонгардом, А. Є. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, які мають акцентуовані риси особистості. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку. Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально-інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, важкості перебігу та генезу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.

Тема 6 Тема 6 Психологія медичних працівників.

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика. Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження. Створення умов для самоактуалізації особистості. Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медична сестра.

Тема 7 Тема 7 Психологія лікувально-діагностичного процесу.

Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, комунікативна, афективнокомунікативна. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, «ідеальний лікар» та «ідеальна медична сестра». Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія. Інформована згода хворого. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схема розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря.

Тема 8 Тема 8 Реакція особистості на хворобу. Нозогенії.

Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря стосовно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Тема 9 Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес.

Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес.

Тема 10 Тема 10 Психосоматичні розлади.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. "Великі" психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів

Тема 11 Тема 11 Масковані депресії

Визначення, розповсюдженість, гендерні особливості, клініка і діагностика, клінічні варіанти. Принципи надання допомоги хворим на масковані депресії.

Тема 12 Тема 12 Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок, при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу, ендокринних, психічних та нервових захворюваннях. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та пологів. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до - і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отолярінгології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Тема 13 Тема 13 Психологічні аспекти девіантної поведінки.

Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, Інтернет - залежність), залежності харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність.

Тема 14 Тема 14 Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії.

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «уникнення», «заклик», «самопокарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри. Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти. Допомога вмираючому хворому, як альтернатива евтаназії.

Тема 15 Тема 15 Основи психогігієни. Основи психопрофілактики.

Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров'я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.

Тема 16 Тема 16 Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії.

Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Адаптація та компенсація. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо. Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Особливості психотерапії та соціально-психологічної реабілітації хворих з різними патологіями.

Тема 17 Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) як відстрочена реакція на стрес.

Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад. Нозологічні одиниці МКХ-10, пов'язані із травматичним стресом. Епідеміологія ПТСР та його діагностичні критерії (симптоми уникнення, флешбеки), клініка, основи лікування. Теоретичні моделі ПТСР. Особливості посттравматичного стресу у дітей. Особливості психічних процесів і станів при ПТСР. Індивідуальні особливості переживання ПТСР. ПТСР і внутрішні конфлікти. Робота механізмів психологічного захисту (дисоціація). Технології психологічної допомоги в ситуації ПТСР.

Тема 18 Дифзалік.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
PH3	Встановлювати попередній та клінічний діагноз захворювання.
PH4	Визначати необхідний режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.
PH13	Проводити санітарно-гігієнічні та психопрофілактичні заходи.
PH17	Оцінювати вплив навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Тема 1 Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я

Пр1 "Тема 1. Тема 1 Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я" (денна)

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна і медична наука. Теоретичні і методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль клінічного психолога та лікаря - медичного психолога у діагностичному, лікувальному і реабілітаційному процесах. Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, спрямована психологічна бесіда. Психолого-діагностичні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культуральних особливостей пацієнтів. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ.

Тема 2. Тема 2 Психологія пізнавальних психічних процесів

Пр2 "Тема 2 Психологія пізнавальних психічних процесів" (денна)

Поняття про увагу як особливу форму психічної активності. Фізіологічна основа уваги. Класифікація видів уваги. Характеристика основних властивостей уваги. Індивідуальні відмінності уваги. Неуважність та її причини. Значення уваги в професійній діяльності лікаря. Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості. Класифікація і різновиди відчуттів. Больові відчуття. Індивідуальні відмінності відчуттів, їх діагностика. Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Характеристика основних властивостей сприймання. Види сприймання. Індивідуальні відмінності сприймання, їх діагностика. Відчуття та сприймання в професійній діяльності лікаря. Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження, умови збереження інформації. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні відмінності пам'яті, їх діагностика та розвиток. Пам'ять в професійній діяльності лікаря. Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням. Соціальна природа мислення. Основні теорії мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач.

Тема 3. Тема 3 Психологія емоційно-вольової сфери

Пр3 "Тема 3 Психологія емоційно-вольової сфери" (денна)

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. Вищі почуття. Основні параметри емоційного процесу. Емоції і здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта в процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості. Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну та мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення в професійній діяльності.

Тема 4. Тема 4 Стан психічних функцій і хвороба

Пр4 "Тема 4. Тема 4 Стан психічних функцій і хвороба" (денна)

Пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес. Вплив порушень мови на лікувальний процес: дизартрія, заїкуватість, мутизм. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідреагованих емоцій та ауторелаксація. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астения). Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія без свідомого (індивідуальне підсвідоме «Ід» за З.Фрейдом, колективне підсвідоме «архетипи» за К.Г.Юнгом). Психодинамічний підхід у медицині. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 5. Тема 5 Психологія індивідуальних відмінностей.

Пр5 "Тема 5. Тема 5 Психологія індивідуальних відмінностей." (денна)

Поняття про темперамент, його роль у психічній діяльності та поведінці. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту. Теорії темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика. Врахування особливостей темпераменту пацієнта в професійній діяльності лікаря. Поняття про характер, його зв'язок із темпераментом. Фізіологічні основи характеру. Структура характеру. Класифікація рис характеру. Типове та індивідуальне в характері. Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості за К.Леонгардом, А. Є. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, які мають акцентуовані риси особистості. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку. Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально - інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, важкості перебігу та генезу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.

Тема 6. Тема 6 Психологія медичних працівників.

С36 "Тема 6. Тема 6 Психологія медичних працівників." (денна)

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика. Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження. Створення умов для самоактуалізації особистості. Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медична сестра.

Тема 7. Тема 7 Психологія лікувально-діагностичного процесу.

<p>Пр7 "Тема 7. Тема 7 Психологія лікувально-діагностичного процесу." (денна)</p> <p>Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, комунікативна, афективнокомунікативна. Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, «ідеальний лікар» та «ідеальна медична сестра». Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія. Інформована згода хворого. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схема розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря.</p>
<p>Тема 8. Тема 8 Реакція особистості на хворобу. Нозогенії.</p>
<p>Пр8 "Тема 8. Тема 8 Реакція особистості на хворобу. Нозогенії." (денна)</p> <p>Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря стосовно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.</p>
<p>Тема 9. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес.</p>
<p>Пр9 "Тема 9. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес." (денна)</p> <p>Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес.</p>
<p>Тема 10. Тема 10 Психосоматичні розлади.</p>
<p>Пр10 "Тема 10. Тема 10 Психосоматичні розлади." (денна)</p> <p>Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. "Великі" психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів</p>
<p>Тема 11. Тема 11 Масковані депресії</p>
<p>Пр11 "Тема 11. Тема 11 Масковані депресії" (денна)</p> <p>Визначення, розповсюдженість, гендерні особливості, клініка і діагностика, клінічні варіанти. Принципи надання допомоги хворим на масковані депресії.</p>
<p>Тема 12. Тема 12 Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями</p>

Пр12 "Тема 12. Тема 12 Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями" (денна)

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок, при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу, ендокринних, психічних та нервових захворюваннях. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та пологів. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до - і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Тема 13. Тема 13 Психологічні аспекти девіантної поведінки.

Пр13 "Тема 13. Тема 13 Психологічні аспекти девіантної поведінки." (денна)

Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, Інтернет - залежність), залежності харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність.

Тема 14. Тема 14 Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії.

Пр14 "Тема 14. Тема 14 Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії." (денна)

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «уникнення», «заклик», «самопокарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри. Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти. Допомога вмираючому хворому, як альтернатива евтаназії.

Тема 15. Тема 15 Основи психогігієни. Основи психопрофілактики.

Пр15 "Тема 15. Тема 15 Основи психогігієни. Основи психопрофілактики." (денна)

Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоро

Тема 16. Тема 16 Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії.

Практикум16 "Тема 16. Тема 16 Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії." (денна)

Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Адаптація та компенсація. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо. Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Особливості психотерапії та соціально-психологічної реабілітації хворих з різними патологіями.

Тема 17. Посттравматичний стресовий розлад (ПСТР) як відстрочена реакція на стрес.

Пр17 "Тема 17. Посттравматичний стресовий розлад (ПСТР) як відстрочена реакція на стрес." (денна)

Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад. Нозологічні одиниці МКХ-10, пов'язані із травматичним стресом. Епідеміологія ПТСР та його діагностичні критерії (симптоми уникнення, флешбеки), клініка, основи лікування. Теоретичні моделі ПТСР. Особливості посттравматичного стресу у дітей. Особливості психічних процесів і станів при ПТСР. Індивідуальні особливості переживання ПТСР. ПТСР і внутрішні конфлікти. Робота механізмів психологічного захисту (дисоціація). Технології психологічної допомоги в ситуації ПТСР.

Тема 18. Дифзалік.

Пр18 "Тема 18. Дифзалік." (денна)

Контроль засвоєння теоретичного матеріалу та практичних навичок.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка мультимедійних презентацій
НД2	Написання реферату
НД3	Виконання обов'язкових домашніх завдань у робочому зошиті
НД4	Електронне навчання у системах (Meet, MIX, Google Classroom, Zoom та у форматі Youtube-каналу)
НД6	Підготовка до практичних занять
НД7	Виконання ситуативних вправ (клінічних кейсів)
НД8	Підготовка до практико-орієнтованого заліку

НД9	Перегляд навчальних фільмів
НД10	Проведення експериментально-психологічного дослідження людини

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Метод демонстрацій
МН2	Case-based learning (CBL). Навчання на основі аналізу клінічного випадку, ситуації
МН3	Team-based learning (TBL). Командно-орієнтоване навчання
МН4	Research-based learning (RBL). Навчання через дослідження
МН5	Обмін думками (think-pair-share)
МН6	Мозковий штурм
МН7	Навчальна дискусія / дебати

Викладання дисципліни відбувається із застосуванням сучасних методів навчання (CBL, TBL, RBL), які сприяють не тільки розвитку фахових здібностей, а й стимулюють до творчої і наукової діяльності та спрямовані на підготовку практикоорієнтованих спеціалістів.

Згідно з вимогами ОП дисципліна забезпечує комунікаційну стратегію у професійній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички використання інформаційних та комунікативних технологій; навички міжособистісної взаємодії; здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО2	Захист презентацій та рефератів
МФО3	Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.

МФО4	Тестування
МФО5	Перевірка та оцінювання письмових завдань
МФО6	Перевірка результатів проведення експериментально-психологічного дослідження
МФО7	Взаємооцінювання (peer assessment)
МФО8	Захист індивідуального дослідницького проєкту (виступ на конференції, конкурсі наукових робіт)

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Загальний бал за поточну успішність (усне опитування, розв'язування клінічних кейсів, поточне тестування, оцінювання письмових робіт, перевірка результатів експериментально-психологічного дослідження).
МСО2	Реферат (підготовка, презентація, захист)
МСО3	Тестування
МСО4	Складання практично-орієнтованого диференційованого заліку
МСО5	Захист індивідуального дослідницького проєкту (заохочувальна діяльність, додаткові бали)

Контрольні заходи:

5 семестр		200 балів
МСО1. Загальний бал за поточну успішність (усне опитування, розв'язування клінічних кейсів, поточне тестування, оцінювання письмових робіт, перевірка результатів експериментально-психологічного дослідження).		100
		100
МСО2. Реферат (підготовка, презентація, захист)		10
		10
МСО3. Тестування		10
		10
МСО4. Складання практично-орієнтованого диференційованого заліку		80
		80

Контрольні заходи в особливому випадку:

5 семестр		200 балів
МСО1. Загальний бал за поточну успішність (усне опитування, розв'язування клінічних кейсів, поточне тестування, оцінювання письмових робіт, перевірка результатів експериментально-психологічного дослідження).		100

	У випадку карантинних обмежень оцінювання письмових робіт, опитування, розв'язування клінічного кейсу проводяться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Zoom, Google meet.	100
МСО2. Реферат (підготовка, презентація, захист)		10
	У випадку карантинних обмежень захист презентацій, рефератів проводиться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Zoom, Google meet.	10
МСО3. Тестування		10
	У випадку карантинних обмежень тестування проводиться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Google Classroom.	10
МСО4. Складання практично-орієнтованого диференційованого заліку		80
	У випадку карантинних обмежень складання підсумкового модульного контролю проводиться у дистанційному режимі із застосуванням Zoom, Google meet.	80

При засвоєнні матеріалів модулю студенту за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального року обраховується середнє арифметичне успішності студента. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального року – 110. Кількість балів студента вираховується за формулою 100 помножити на середнє арифметичне та поділити на 5. Захист реферату чи презентації: «5» - 5 балів, «4» - 4 бали, «3» - 3 бали, «2» - 0 балів. Загалом за захист мультимедійної презентації чи реферату студент максимально може отримати 10 бали, мінімально необхідний бал 6. Мінімальна кількість балів, яку повинен отримати студент - 6 балів. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента - 120. Студент допускається до диференційованого заліку за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 72 балів: 64 балів під час практичних занять, 6 балів за захист презентації чи реферату. Практико-орієнтований залік проводиться відповідно до розкладу наприкінці навчального курсу. Залік зараховується студенту, якщо він набрав не менше 48 балів з 80. Заохочувальні бали додаються до оцінки з дисципліни за виконання індивідуального дослідницького проекту (захист студентської наукової роботи 12 балів, виступ на конференції 5 балів, стендова доповідь на конференції 4 бали, тези доповідей 3 бали). Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 200 балів.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди, атлас для експериментально-психологічного дослідження людини, психометричні шкали
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи.
ЗН3	Медичні споруди/приміщення та обладнання (КНП СОР "Сумський обласний клінічний центр соціально-небезпечних захворювань").

ЗН4	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки, ноутбуки, тощо)
ЗН5	Програмне забезпечення (практичні кейси, демонстрація віртуальних пацієнтів, тестування на платформі змішаного навчання MIX, Google classroom, проведення практичних занять через електронні системи Google Meet, Zoom)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Методичні вказівки з курсу «Медична психологія (в запитаннях і відповідях)» укладач І. Г. Мудренко. – Суми : СумДУ, 2018.- 98 с.
2	Мудренко І.Г. Клінічна суїцидологія : посібник / підручник / за ред. Л. М. Юр'євої, Н. О. Марути, І. В. Лінського. Харків : Видавець Строков Д.В., 2020. 302 с.
3	Methodical instructions for practical classes and independent work on the course «Medical Psychology (in questions and answers)» / compiled by I. G. Mudrenko, O. I. Matlay. – Sumy : Sumy State University, 2021. – 70 p.
5	Никоненко, Ю. П. Клінічна психологія : Навчальний посібник / Ю. П. Никоненко. -К. : КНТ, 2018. -369 с.
Допоміжна література	
1	Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
2	Мудренко І. Г. Суїцидальна поведінка у хворих із деменціями : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.01.16. Харків, 2020. - 40 с.
3	Медична психологія : [практикум] : робочий зошит : методичні рекомендації для самостійної роботи студентів / Г. М. Кожина, Г. О. Самардакова, І. Ф. Терьошина, Т. М. Радченко, І. М. Стрельнікова, К. О. Зеленська, Л. М. Гайчук. – Харків, 2019. – 131 с.
4	Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». –Миколаїв, 2017. -158с.
5	Тимофієва М.П. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти України / Тимофієва М.П., Борисюк А.С., Павлюк О.І. – Чернівці, 2019. – 100 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/23492
2	http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/23491
3	https://uvnnpn.com.ua
4	https://psihea.recipe.by/ru/
5	https://eumj.med.sumdu.edu.ua/index.php/journal

6	https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/issue/view/19
7	http://ndips.org/arxiv.html
8	https://www.cambridge.org/core/journals/european-psychiatry
9	https://periodicals.karazin.ua/pnmp

Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Результат навчання	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
РН1	Пр1-Пр18	НД1, НД3, НД4, НД6, НД8, НД10	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН5	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
РН3	Пр1-Пр18	НД1, НД2, НД3, НД4, НД6, НД7, НД9, НД10	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН5	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
РН4	Пр1-Пр18	НД1, НД2, НД3, НД4, НД6, НД7, НД8, НД9, НД10	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН5	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
РН13	Пр1-Пр18	НД1, НД2, НД3, НД4, НД6, НД7, НД8, НД9, НД10	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН5	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5
РН17	Пр1-Пр18	НД1, НД2, НД3, НД4, НД6, НД7, НД8, НД9, НД10	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН5	МСО1, МСО2, МСО3, МСО4, МСО5